

Crònica sobre el debat sobre *El fet metropolità* organitzada per
l'Associació Consell de Cent a l'Ateneu Barcelonès
(primer esborrany 21-11-2005)

NOTA IMPORTANT: Aquesta crònica NO vol ser l'acte notarial del que es digué en el debat, i NO reflecteix literalment les intervencions dels participants. L'he escrit a partir de la meua pròpia interpretació del que es digué, i hi he incorporat informació addicional, procedent de converses, articles o llibres escrits pels participants, per tal de fer més clares per escrit les idees que ells expressaren oralment. Hi ha també canvis en l'ordre de les intervencions, i descripcions generals, per fer el text més proper a un possible lector. He incorporat les "frases claus" extretes per en Joan Torres. Qualsevol modificació o comentari a : ulied@mcr.it.com

Som a una sala de la tercera planta de l'Ateneu Barcelonès, una d'aquelles sales llarguíssimes de l'antic palau neoclàssic del baró Savassona; el personal de l'Ateneu ha disposat ampolles petites d'aigua, deu a cada banda de la taula imperial, per a cadascuna de les vint persones convocades per l'Associació Consell de Cent, antics regidors de l'Ajuntament de Barcelona i de L'Hospitalet, experts en temes urbans i metropolitans, per discutir sobre *El fet metropolità*. Cada convidat té, al costat de la seva ampolla d'aigua, un exemplar del número *Ateneu i ciutadania* de la revista *Barcelona metròpolis*, i un fulletó amb les activitats programades per l'Ateneu per la commemoració del centenari del seu trasllat al Palau del baró Savassona, al carrer de la Canuda, i una explicació general sobre la història de la institució. Totes les parets de la sala estan ocupades per vells d'armaris de fusta amb portes de vidre que guarden estanteries atapeïdes de llibres gruixuts, tots els volums de la venerable *Sociedad Excursionista Española*, en la dècada del 1910 al 1920, y la *Gazette des Beaux Arts*, *La Nuova Antologia Scienze, Lettere ed Arti*,

La Nouvelle Revue, The Century Magazine, i un llarg etcètera de col·leccions similars; és sabut que la biblioteca de l'Ateneu és la biblioteca privada civil més important de Catalunya, pel seu fons i també per la bellesa de les sales on s'estatge, decorades amb frescos d'escenes mitològiques obra de Francesc Pla, el Vigatà. No hi ha frescos, en la sala on som, però una porta s'obra a un balcó sobre el pati interior, ombrívol, romàntic, poblat de palmeres que evoquen paradisos perduts a les Antilles, fa més de cent anys, i conflictes molt més propers, perquè la major crisi de l'Ateneu es produí el 1989 quan la junta presidida per Jordi Maragall volgué remodelar aquest jardí de les palmeres, i l'oposició per promoure la campanya *Salvem les palmeres* que portà a la substitució d'aquella junta. Els anys noranta foren un període de decadència per l'Ateneu, es donaren de baixa la meitat de socis, quasi tots els joves, les tertúlies i les penyes que ja anaven de capa caiguda quasi desapareixeren, i la institució es tornà més rànica, a to amb l'ambient de les tristes pintures penjades a les parts de moltes sales, i del mobiliari neoisabelí, tan carrincló. Quinze anys més tard, un dels membres d'aquella junta de Jordi Maragall, en qualitat de conservador, l'arquitecte Oriol Bohigas, fou elegit president de l'Ateneu.

En Joan Torres, President de l'Associació Consell de Cent, i jo mateix, diu l'Oriol Bohigas com a benvinguda als presents, decidirem convocar aquest debat sobre *El fet metropolità* un dia en que casualment ens trobarem a les Rambles; ja sabeu que les Rambles són un lloc ideal per la mena d'encontres que desencadenen converses imprevistes i provoquen idees com les de convocar aquest debat aquí, a l'Ateneu. L'Ateneu és un club cultural, continuador d'aquells primers *athénées* del Paris il·lustrat del 1789 que tenien la voluntat d'incitar i fer d'altaveu del debat públic, de promoure judicis solvents sobre la vida col·lectiva, i la política. Ja en el discurs d'inauguració de l'Ateneu Barcelonès, que llegí Francesc

Permanyer, President dels Jocs Florals d'aquell mateix any, el 1860, i quatre anys més tard Ministre d'Ultramar, es declarava com objectiu principal de l'Ateneu *reunir el número mayor posible de los elementos del bien, que en nuestra sociedad vagan dispersos, para aunarlos y dirigirlos desinteresadamente hacia un común aprovechamiento*. Es a dir: diàleg, discerniment, provocació, i ressó mediàtic.

L'Associació Consell de Cent reuneix antics regidors de l'Ajuntament de Barcelona, explica tot seguit en Joan Torres, antic Regidor de Vía Pública a l'Ajuntament de Barcelona i actual President de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya. Els membres del Consell de Cent ens honorem sent dipositaris de tradicions i privilegis tan curiosos com el de poder visitar el convent de les monges clarisses de Pedralbes, una vegada l'any, i impulsem iniciatives molt diverses, com el disseny d'una simbologia per indicar les antigues portes de la muralla de Barcelona. Una vegada l'any, l'alcalde de Barcelona convida a un dinar a tota l'Associació Consell de Cent, que per cert està composada quasi per cent persones, algunes de les més influents del país. Som aquí per reflexionar sobre el fet metropolità, perquè el seu encaix institucional, polític, cultural, i urbanístic, no ha estat possible fins ara, i de la manca d'assumpció del fet metropolità se'n deriven problemes molt greus per Catalunya, des d'oportunitats perdudes de desenvolupament social i econòmic a enormes sobre costos per la gestió ineficient dels serveis públics. Com sabeu, el debat sobre el fet metropolità torna a estar obert políticament, i és possible que abans del 2006 el Govern presenti una proposta concreta pel seu encaix institucional. Abans de cedir la paraula a l'Albert Serratosà perquè ens presenti l'anàlisi que ha el·laborat al respecte, deixeu-me informar-vos de la situació actual d'aquest debat polític, segons

m'explicà en Didac Pestaña, President de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana aquesta mateixa tarda.

Segons en Didac Pestaña, el més probable és que es crei una *Entitat Metropolitana de Barcelona* (EMB) integrant les tres institucions metropolitanes existents des de la supressió de la Corporació: la Mancomunitat de Municipis (que agrupa avui a 31 municipis i s'ocupa sobretot d'actuacions urbanístiques i d'habitatge), l'Entitat Metropolitana del Medi Ambient (que s'ocupa bàsicament de la gestió de residus i del cicle de l'aigua, per delegació de 33 municipis), i l'Entitat Metropolitana del Transport (que és la titular dels serveis de transport col·lectiu de 18 municipis). L'EMB que integraria aquestes tres institucions podria tenir un territori de 36 municipis, 600 km², i uns 3 milions d'habitants, la comarca del Barcelonès, i municipis de comarques limítrofes. És incert el grau de relació que podrien tenir els municipis agrupats en l'*Arc Metropolità*, Mataró, Granollers, Sabadell, Terrassa, Martorell, Vilafranca i Vilanova i la Geltrú, amb l'EMB. Sembla clar que es mantindran les comarques, i que es crearà una *Vegueria de Barcelona*, amb competències i recursos transferits de la Diputació de Barcelona, més que no pas de la Generalitat, que acabaria tenint un àmbit de 164 municipis i 7 comarques. Per coherència amb aquesta Vegueria de Barcelona, la Diputació de Barcelona s'hauria de dividir en dues institucions, disgregant les comarques més interiors, el Berguedà, Osona, Anoia i Bages, que constituïrien la Vegueria de la Catalunya Central, però aquí comencen els problemes: perquè la divisió de la Diputació de Barcelona en dues diputacions, la Central i la nova de Barcelona, requeriria dividir també en dues províncies l'actual província de Barcelona, que només seria factible a través d'una llei orgànica que fos aprovada al Parlament de Madrid, amb les dificultats fàcils d'imaginar; a més, les províncies són la circumscripció electoral

comuna a totes les eleccions, i qualsevol modificació provincial suposaria la revisió dels criteris d'assignació d'escons entre els partits, i hauria de vincular-se necessàriament amb una reforma de la Llei electoral, la llei que estava pendent desde feia vint-i-tres anys a Catalunya, i que encara continua pendent, dos anys després del nou Govern. Degut a totes aquestes dificultats, en Didac Pestaña pensa que s'hauria d'intentar avançar en la reorganització metropolitana sense pretendre resoldre al mateix temps tota la reorganització territorial de Catalunya. Així, podria aprovar-se una llei especial de constitució de l'EMB el juliol del 2006. Però hi ha opinions a la Generalitat que preferirien dur a terme simultàniament la reorganització metropolitana amb la catalana, per tal que l'EMB no fos una entitat superposada a les comarques, sino que fos coincident amb una comarca. Tenint en compte el debat sobre l'Estatut, i que ens anirem aproximant al final d'una legislatura que ha estat especialment turbulent, no sembla fàcil que aquestes reformes arribin efectivament a produir-se.

Al menys els alcaldes metropolitans estan d'acord en la creació de l'EMB, confirma la Carme San Miguel, i voldrien avançar-la a la resta de la reforma territorial, però els responsables de la Generalitat prefereixen que el procés sigui simultani, amb el risc de que finalment tot resti posposat a la següent legislatura.

No és sorprenent que sigui tan difícil de dur a terme a Catalunya la reorganització territorial que es deriva del fet metropolità, comença dient l'Albert Serratosà; el fet és que ciutats, conurbacions, àrees metropolitanes, regions metropolitanes, corredors i megalópolis, nebuloses urbanes, són fases succesives d'un procés de difusió urbana no assumit del tot, ni políticament ni culturalment, que es generalitza a escala mundial i del qual no es coneix encara el final. A Catalunya hem ocupat més sol en els darrers

trenta anys que en tota la història anterior. La major part de la humanitat viu ja en una civilització urbana sense ciutats. Les activitats tradicionalment urbanes passen a relacionar-se no tant en raó a la seva proximitat geogràfica sinó a les seves connexions amb les xarxes de transport i comunicació, de proveïment de recursos, que tendeixen a organitzar-se seguint lògiques de xarxa, més influïdes pel temps o el cost, que no pas la distància física. D'aquestes lògiques dissociades es deriva que cada dia resulti més difícil adaptar la planificació urbana i territorial a les divisions administratives heretades del passat, que a Catalunya són d'origen medieval. I no és fàcil ordenar el territori sense una correlativa organització territorial, com prova el fet que no tinguem encara un Pla territorial metropolità aprovat, tot i que s'hi treballa des dels anys seixanta, quan començarem els treballs del llavors anomenat Plan Director del Area Metropolitana, i abans també, en el Pla provincial urbanístic de Barcelona del 1962, i que des del 1989 treballem ininterrompudament en el Pla Territorial Metropolità de Barcelona, on ja hi ha hagut quatre equips que successivament s'han rellevat. El fracàs de la planificació territorial metropolitana no és un problema tècnic, sinó polític, perquè la proposta que va elaborar el primer equip el 1996, després de dedicar-hi més de deu anys i d'invertir-hi uns dos mil milions de pessetes, després de quasi vuitanta reunions de la Ponència Tècnica, no va merèixer ni tan sols ser discutida políticament. Aquest fracàs està íntimament relacionat amb el fet que a Catalunya portem quasi un segle debaten sobre la divisió territorial, des dels primers treballs de Pau Vila a l'inici dels anys trenta. Ni la Llei d'Organització Territorial 23/1983, la supressió de la Corporació i la creació de les comarques tal i com es feu, no representaren cap avenç.

Després de tants anys d'intents infructuosos, era inevitable que es generés una confusió terminològica que és molt greu perquè ens impedeix saber de quin àmbit estem parlant. El terme metropolità, que vàrem

encunyar aquell 1968 pel Pla Director, apareix oficialment com a tal l'any 1974 amb la llei que crea la *Entidad municipal metropolitana de Barcelona*, però ja abans, i després, molts altres nòms s'han emprat oficialment i popularment per referir el fet metropolità: *Barcelona y su zona de influencia*, *Barcelona y sus otros municipios*, *la Comarca de Barcelona*, *Barcelona y el territorio circundante*, *Barcelona i la seva rodalia*, *la primera i la segona corona de Barcelona*, *els voltants de Barcelona*, *el Cinturón rojo de Barcelona*, *l'Àrea metropolitana*, *la Regió metropolitana*, *la Regió urbana*, *la Regió I*, *la Vegueria de Barcelona*, *la Demarcació de Barcelona...* I la terminologia no és baladí, conclou l'Albert, i llavors es quedà uns intants pensatiu, *baladí* és un vocable català?, es pregunta. L'he buscat al diccionari, diu amb veu de preocupació, com si pensès en veu alta, i no l'he trobat... Sigui com sigui, continua, necessitem denominar els àmbits urbans i metropolitans de Barcelona, i delimitar-nos de la millor forma possible, perquè les institucions administratives i polítiques no poden tenir jurisdicció sobre territoris difusos, o canviants. ¿Pero en base a quins criteris? En Lluís Solé Sabarís, quan parlava de la definició de regions, defensava que qualsevol delimitació territorial és forçosament arbitrària i respon a un projecte previ, o a un imaginari preconcebut. Així, a mí em sembla que la qualitat essencial que hauria de tenir qualsevol delimitació i denominació que adoptéssim pel fet metropolità és la de ser homologable a Europa. Estareu d'acord en que si el terme *regió* es reserva a Europa per àmbits territorials de la mida de Catalunya, fins a unes 50.000 ha, nosaltres no hauriem d'emprar-lo per referir-nos a àmbits molt més petits. Així, si ens hem de fer entendre a la resta d'Europa i del món, la *Regió metropolitana* de Barcelona hauria de tenir l'àmbit territorial de Catalunya, un àmbit equivalent al Rhur, Ile de France, Randstad, o al South East London. I l'*Àrea metropolitana*, per tant, l'àmbit dels 164 municipis que ja

anomenavem així quan la delimitarem l'any 1968 durant els treballs del Plan Director del Area Metropolitana. Aquesta Àrea metropolitana hauria de ser l'àmbit de la Vegueria de Barcelona. Ja que els municipis de límits medievals no poden eliminar-se ni fusionar-se, com seria desitjable des d'un punt de vista racional, les comarques haurien d'encarregar-se de fer els Plans d'Ordenació Urbanística Municipal, com succeïa en l'antiga Corporació metropolitana, que era tant un *Consorci* amb les competències urbanístiques dels municipis integrats, com una *Mancomunitat*, i els municipis anaven declarant serveis comun.

L'anomalia de les comarques és el Barcelonès, que de fet és una àrea urbana continua i compacte, una conurbació sobre la qual podria actuar-se de dues formes distintes: una possibilitat seria incorporar a la comarca del Barcelonès més municipis, al menys tots els de l'actual Pla General Metropolità, que de fet és *submetropolità*, i l'altre possibilitat crear una entitat submetropolitana, que jo anomenaria *Entitat Municipal Submetropolitana de Barcelona*, superposada a les comarques, en la línia del que explicava abans en Joan Torres. Cap de les dues opcions és senzilla. I en tot cas necessitem lleialtat institucional i esperit de cooperació per poder fer funcionar tot aquest engranatge institucional. Perquè cal reconèixer que el conflicte entre la ciutat-metròpoli i el govern regional, és comú a Europa, com hem pogut comprovar abastament en METREX, l'Associació d'Àrees metropolitanes europees, de la que formo part desde fa molts anys. He d'afegir un darrer aspecte: és necessària una reorganització administrativa a l'interior de les Administracions per canviar de les actuals divisions sectorials a divisions estratègiques que integrin tots els sectors, per nivells de planificació a mig i llarg termini, programació a curt termini i gestió. D'aquesta manera seria més fàcil la cooperació institucional.

No he entés gairebé bé res, diu en Jordi Borja, de tots aquests muntatges d'entitats submetropolitanes que agrupen municipis i se superposen a les comarques ja existents agrupades en vegueries metropolitanes que resulten de dividir províncies a través de modificacions de lleis orgàniques que tenen implicacions en lleis electorals, i etcètera. Francament, ho trobo bizantí, innecessàriament complicat. Els que, como jo, tenim un gran futur polític a la nostra esquena, ens hauriem d'atrevir a començar a dir la veritat del que pensem. Fer i desfer muntatges institucionals és un joc interminable, se'n poden fer de més complicats i de més senzills, i anomenar-los d'una manera o d'una altra, submetropolitans, supermetropolitans, hipermetropolitans, o com es vulgui, però aquesta no és la qüestió fonamental, em temo. La qüestió és que hi ha molts polítics en càrrecs institucionals que no tenen cap interès en impulsar canvis que podrien comportar la dissolució o reforma de la institució que consideren seva, i els seus gerents i funcionaris lògicament defensen amb unghes i dents l'interès de mantenir tal i com estan les institucions on treballen i es juganyen la vida, amb major o menor eficiència, però gairebé sempre amb honestitat. Així, la meva primera constació de partida és l'excepticisme total i absolut. Perquè no és possible reordenar i simplificar una situació tan enredada com la que tenim amb el consens i el beneplàcit de tothom. Quan m'anomenaren Vice-president executiu de la Mancomunitat de Municipis vaig elaborar una proposta d'eliminació de la Mancomunitat i de creació d'un Consorci metropolità, pels 164 municipis, i el vaig presentar a dirigents dels dos partits polítics més grans, i ambdós em digueren que no ho acceptaven, tot i que ho trobaven una idea més o menys encertada. Cap dels dos grans partits tenia interès en repensar la organització territorial pel que fa a l'àmbit metropolità, com tampoc el tingueren per la seva planificació. Durant molts anys el fet metropolità ha estat quasi un tabú en la política catalana. I no és possible fer com Alexandre el Magne, quan alçà

l'espasa tallà les cordes del nus gordià, de poder desfer el nus del fet metropolità. Per això jo sempre he estat partidari de les solucions més senzilles, i més ara, ja iniciat el segle XXI, quan les discussions sobre els límits metropolitans em semblen anacrònics, i moltes de les propostes d'ordenació arriben tard. En aquests espais metropolitans que creixen discontinuos, difusos o dispersos, cap delimitació que fessim seria prou bona, i per tant les solucions més senzilles i pragmàtiques són preferibles, tenen més possibilitat d'implementar-se i al menys ens fan perdre menys temps en discussions inútils. Si les províncies ja existeixen, i les diputacions també, i no les podem canviar, ¿perquè no acceptar-les tal qual són?. Tampoc podem canviar els municipis. Les vegueries són pitjor que innecessàries, són ridícules, i ens les hauriem d'estalviar. I les comarques no se per què les mitifiquem si el dibuix final no li agradava ni a en Pau Vila, perquè al final es va haver de basar pràcticament en els antics partits judicials. L'únic problema de veritat que tenim pendent de resoldre és la gestió més eficient de l'espai urbà que constitueixen Barcelona i una trentena de municipis. Es tracte de gestionar amb eficàcia els serveis urbans comuns, i de coordinar els projectes de desenvolupament d'un àmbit que és urbà a tots els efectes, excepte el polític. És un àmbit d'uns 500 km², com el municipi de Madrid, molt més petit que el municipi de Saragossa. Quan vàrem fer els districtes a Barcelona, ja pensavem que cada districte de Barcelona equivaldria a un municipi veí, excepte L'Hospitalet, segurament, que equivaldria a dos districtes. Però ja he dit que sóc exceptic, fins i tot en relació a la viabilitat de la solució més sencilla. Per poder fer els canvis institucionals a Melbourne, el Governador, un càrrec equivalent al de President de la Generalitat, va haver de suprimir totes les institucions preexistents de cop i volta, i després creà les noves, i paradoxalment tothom ho acceptà alleujerit. Els procuradors de les Corts franquistes votaren majoritàriament la seva autodissolució. ¿Quants polítics serien

capaços avui de tenir un sentit de responsabilitat semblant al que tingueren llavors aquells procuradors franquistes?

Jo també sóc ferm partidari de simplificar la organització territorial, diu en Lluís Cantallops. Pels ciutadans és insufrible tots els nivells administratius que existeixen, una teranyina institucional que és una autèntic disbarat. A mi em costava ja entendre els districtes de Barcelona, i ara, a més, es crearan barris. Al final l'evidència es que tothom defensa la seva cadira, i poc més. I l'important és la gent, els ciutadans, i les relacions que estableix per treball, per estudi, per oci o lleure, i que avui quasi abasten ja tota Catalunya. I el paisatge català és un espectacle de caos fenomenal, no només a l'entorn més proper a Barcelona, és Catalunya sencera la que necessita de bons projectes d'ordenació abans que sigui massa tard.

El COAC iniciarà una sèrie de debats sobre el fet metropolità, recorda l'Agapit Borràs, aprofitant que es compleixen trenta anys de l'aprovació del Pla General Metropolità. El problema de fons és el municipalisme tronat que hem alimentat al llarg de molts anys. Des del text refòs de la Llei d'Urbanisme fins a l'Estatut, hi ha una espècie d'obsessió per garantir la sacrosanta autonomia municipal que tant convè als especuladors. Hi ha alcaldes que prefereixen que una empresa se'n vagi a la Xina abans que es traslladi al municipi veí. El món se'ls acaba en el terme municipal.

Per l'Eduardo Moreno hi ha molts interessos polítics i empresarials que s'oponen a que hi hagi institucions capaces de planificar i gestionar disciplinadament el territori. Els milers de les modificacions puntuals sofertes pel Pla General Metropolità, no revisat des del 1976, i la majoria

de plans urbanístics municipals, i la gran eclosió del planejament derivat, mostra la feblesa de les institucions existents per garantir un cert ordre territorial. Els especuladors del sòl són els majors interessats en que els municipis siguin petits, estiguin mal dotats financerament, i tinguin plena autonomia urbanística, per això els especuladors són els més fermes defensors de l'autonomia municipal, ho son més i tot que els polítics locals. El que està passant amb l'urbanisme a Catalunya és una catàstrofe, i no és senzill de solucionar perquè, a més dels interessos personals i corporatius de tothom, hi ha dues visions culturals de Catalunya, la pairal-comarcalista, i metropolitana, del tot irreconciliables, que es contraposen des de fa anys. La supressió de la Corporació fou una decisió més enllà del debat sobre les competències o el finançament de les diferents institucions, i que té un component cultural i simbòlic evident.

Retornant a Solé Sabarís, diu en Pep Parcerisa, penso que només un nou projecte de ciutat, una visió ambiciosa de quin futur volem, podria desencadenar la necessitat de la reforma en la organització territorial, fer-la evident. Sense un projecte de ciutat que pugui ser visualitzat i volgut per la majoria dels ciutadans, és impossible desencadenar el procés de la reforma institucional. Fou el Pla d'Eixample d'Ildefons Cerdà, del 1856, el que feu inevitable l'anexió municipal dels pobles de la plana a Barcelona, el que orientà la inversió immobiliària a la construcció de ciutat, tal i com investigà en Miquel Coromines. Sense dibuixar clarament un projecte de ciutat no és possible reorientar les visions dels agents privats i les institucions. En aquest sentit, el cas del delta del Llobregat és paradigmàtic, perquè l'anomenat Pla Delta és en realitat un conjunt de projectes independents que es van adaptant els uns als altres sense que existeixi un dibuix de conjunt que permeti visualitzar-los en conjunt. El delta del Llobregat quedarà pitjor que el del Besòs, on si hi ha hagut un dibuix de

conjunt del projecte que es pretenia, i on al menys Barcelona i Sant Adrià han estat capaces de coordinar-se per dur-lo a terme. Per tant, a la pregunta de quina reorganització metropolitana necessitem contesto que la que resulti del projecte per d'una nova Barcelona metropolitana, que per mi ha d'articular-se al llarg del litoral, sobre el territori pla que s'esten desde Castelldefels al turó de Montgat, l'antic terme municipal de Barcelona suprimit el 1714 pel Decret de Nova Planta. Perquè Collserola és un bosc enorme, i els desenvolupaments del Vallès, del Besòs desde Montcada, del Llobregat desde Molins de Rei, tenen un marc geogràfic diferent i requereixen un projecte diferent. Si de cas són els municipis del Baix Maresme, des de Montgat a Vilassar de Mar, els que necessitariem integrar en el dibuix de la Barcelona litoral, perquè són ja part del continuo urbanitzat. En Rubió i Tudurí deia, equivocadament, que Barcelona havia de vessar pel Vallès. Jo crec que és la Barcelona que s'esten pel litoral la que necessita d'un projecte integral de reurbanització, i un sol alcalde per liderar-lo.

I la única manera de definir bons projectes és dibuixant bé, com feia l'Ildefons Cerdà. Però cada vegada dibuixem pitjor, es lamenta en Vincenç Martorell. Dibuixem pessimament, i a sobre dibuixem el que no hauriem de dibuixar, habitages a la Cerdanya que s'utilitzen en promig menys de deu dies, ports esportius per embarcacions que no surten gairebé mai a la mar. Hem de tornar a dibuixar bé, això per començar.

No ens atrevim a dibuixar la ciutat futura, diu la Maria Rubert de Ventós, i quan ho fem continuem fent-ho amb els elements convencionals, la zonificació dels usos, la vialitat, els elements dels plans d'ordenació dels anys vuitanta que avui són insuficients per projectar aquests espais metropolitans ja molt urbanitzats que necessiten créixer cap a dins, refer-se.

Hem de dibuixar projectes més complexos que els d'abans, perquè no es tracta ja tant de preveure l'extensió del sòl urbanitzable sinó de requalificar els processos de creixement, d'establir una nova relació entre la ciutat i el paisatge no urbanitzat.

Necessitem dibuixar l'utopía, afirma l'Enric Serra, convertir-la en un projecte urbà que els ciutadans i els polítics puguin entendre i fer seu. Hem d'introduir elements d'urbanitat a l'escala metropolitana, per transformar aquest paisatge d'urbanització dispersa en una ciutat difusa, o en una Ciutat de ciutats.

Estic d'acord amb quasi tot el que esteu dient. I m'alegra que, després de tants anys de predicar sol en el desert, ara s'alcin tantes veus coincidents amb el que defenso desde sempre. Que hem de projectar la ciutat, i fer-ho com ho feien els enginyers de la segona segle XIX, quan mostraven dues preocupacions fonamentals no gaire freqüents entre els arquitectes de llavors, ni tampoc entre els enginyers d'avui: la comprensió de les bases geogràfiques i humanes de la ciutat i la preocupació per la formalització física de llurs anàlisis. Ni l'obra d'Ildefons Cerdà ni la de García Faria poden considerar-se plans generals sino més aviat projectes urbans. És aquesta formalització projectual el que els ha mantingut vigents, penso. Hem de recuperar l'estrategia del projecte urbà pel fracàs de la planificació territorial i urbanística. La substitució dels processos de creixement en forma d'Eixample, que continuaven la ciutat ja construïda a partir dels condicionants específics de cada lloc i de cada moment, pels de creixement fragmentat en sectors urbanitzables de la Llei del Sòl del 1956 ha estat maléfica perquè sota l'aparència de control i ordre que donen els estàndards i les ordenances han permès la ràpida proliferació dels processos d'urbanització que coneixem, la massificació i la degradació de les zones

turístiques, de la costa, les perifèries i els suburbis urbans que desmembren velles identitats sense recrear-ne cap de nova, i les urbanitzacions residencials, cases aparellades i altres, escaguitxades i desembastades dels continus urbans, i també les vores terribles de moltes carreteres i ferrocarrils, paisatges repugnants, mutilats, imatges d'un país incivilitzat. L'arribada en ferrocarril a qualsevol ciutat acostuma a ser un espectacle depriment. Com tot ecosistema antinatural, només podem canviar-lo si el redissenem: per això cal projectar-lo. I per projectar la transformació de la Barcelona metropolitana, i per gestionar els serveis urnams adequadament, és indispensable l'anexió de tots els municipis que fa anys estan conurbats. Els habitants de Santa Coloma, deia la Manuela de Madre, tindrien millor accés als serveis si fossin reconeguts com el que són, barcelonins de ple dret. Els residents de L'Hospitalet viuen, com la resta de barcelonins, en la Capital de Catalunya. Si esdevingués dos districtes d'una Barcelona més gran, L'Hospitalet tindria més recursos, més capacitat d'influència i d'actuació, podria projectar molt millor els seus processos de transformació en curs.

Podria Barcelona fer una OPA sobre L'Hospitalet i la resta de municipis?, es pregunta en Jordi Petit, antic regidor de L'Hospitalet. D'entrada, la reacció que aquesta OPA suscita és negativa, malgrat tots els arguments donats. Perquè, històricament, L'Hospitalet ha estat el pati del darrera, l'abocador, de Barcelona; allà era on s'instal·laven totes les activitats que Barcelona necessitava però que no volia dins del seu terme municipal. A L'Hospitalet hi ha barris com la Torressa, la Florida, Pubilla Casas, en una situació dramàtica, que han anat millorat, però, i al sud l'operació en curs del Districte econòmic, Gran Vía Sur, que transformarà radicalment aquesta part de la ciutat. Llavors estarem en condicions de parlar de tu a tu a Barcelona.

El debat d'avui ha tingut un gran valor, pensa Germà Vidal. I a continuació proposa que es faci un document escrit que ens serveixi de punt de partida a posteriors debats.

Però jo he quedat molt preocupat, diu l'Albert Serratosà. Hem anat passant de les declaracions èpiques a les líriques. Mai no he entès com es pot contraposar projecte urbà i planificació territorial. La superposició de bons projectes, considerats aïllats de la resta del món, així un a un, cadascun dissenyat a la seva manera, pot ser un desastre. Cada nivell de complexitat té propietats emergents que no són reduïbles a la suma de les propietats de les parts que la componen. Projectant tram a tram les carreteres o els ferrocarrils, o els espais naturals, no podem esperar que el conjunt de tots ells acabi sent una xarxa de transports coherent, ni un una xarxa continua d'espais oberts. La ciutat és un sistema complex.

La ciutat no és un sistema!, exclama l'Oriol Bohigas.

Ah no?, i què és, doncs?, pregunta, escandalitzat, l'Albert Serratosà.

Potser anava a respondre l'Oriol Bohigas que calen menys elucubracions abstractes, menys plans generals i territorials i més atenció a la quotidianitat de la ciutat i del paisatge, perquè què lletja estem fent Catalunya!, però ja som al final del debat i el que diu l'Oriol Bohigas, després de pensar-s'ho uns instants, és una *boutade*, una provocació pròpia de tertúlia d'Ateneu: els enginyers no haurien d'intervenir en l'urbanisme!, exclama.

L'Andreu escriurà una crònica a partir del que aquí s'ha dit, més que no pas l'acte, explica en Joan Torres, donant per acabat el debat. Serà un document obert a les aportacions i precisions de tots que anirem desenvolupant. Té interès en escriure'l perquè l'Ajuntament de Barcelona li

ha encarregat un llibre sobre el fet metropolità que reculli totes les opinions, tant d'experts com de polítics i ciutadans anònims. En fi, tornem a les andades, conclou en Joan Torres, i si seguim per aquest camí acabarem creant un nou partit polític, o una secta sinàrquica!

No!, exclama l'Albert Serratosa, horroritzat al davant d'aquesta perspectiva, de cap manera crearem una secta, si de cas en crearem *dues*.

Frases recollides per Joan Torres

Jordi Petit:

Es defensa la no annexió per reacció

Agapit Borrás:

El municipalisme és patològic

Jordi Borja:

Més simplificació i més pragmatisme

Josep Parcerisas:

La legitimitat territorial per elecció directa.

Oriol Bohigas:

La integració i l'ordenament de "baix a dalt"

Eduard Moreno:

La mala gestió del territori i l'abús del mercat. La grandària com a solució.

Carme San Miguel:

LA CIUTAT INFINITA

La defensa de l'oficialitat de la ciutat real, enfront del marc de Catalunya

Lluís Cantallops:

Un altre desordre territorial, l'accés territorial marca un nou tipus de solució, la simplificació i la manda d'autonomia pressupostària.

Maria Rubert:

La perversitat de la dualitat del sòl i la xarxa viària.

Enric Serra:

La utopia com a referent.

Oriol Bohigas:

La ciutat no és un sistema

Mcrit

Salvador Espriu 93 08005, Barcelona T(0034) 932 250 313 F(0034) 932 255 112 www.mcrit.com